
INTRODUCCIÓ

La lexicografia és avui dia una matèria plenament renovada. Ho diuen els lingüistes, ho diuen els editors de diccionaris, ho diuen fins i tot els lexicògrafs tradicionals. Fer un diccionari significa avui dia reaprendre les regles d'un joc antic, i això tant des del punt de vista dels supòsits com del de les tecnologies.

La vella polèmica sobre una sèrie d'activitats derivades de l'aplicació lingüística, de si es tracta de teories o de pràctiques, de si són una disciplina o un art, de si requereixen un estudi de base o, simplement, una pràctica continuada, sembla finalment força superada. I s'ha superat per la via de considerar que aquestes matèries que, com la lexicografia, tenen (com qualsevol altra matèria, diria jo) un vessant de base teòrica i unes possibilitats aplicades, són matèries interdisciplinàries, amb una base teòrica inevitable (els seus fonaments lingüístics i psicològics), amb un marc disciplinari establert (la intersecció de les ciències del llenguatge i d'altres disciplines o vessants de disciplines) i amb unes aplicacions destinades a resoldre necessitats de tipus expressiu o comunicatiu, monolingües o plurilingües, en situacions naturals de comunicació (la comunicació humana) o artificials (la comunicació persona-màquina o màquina-màquina).

No hi ha dubte que la lexicografia serveix inevitablement a totes aquestes necessitats, perquè la construcció d'un diccionari no té cap mena de valor en ella mateixa si no és concebuda en relació a una necessitat comunicativa. La recopilació de mots, formants o frases fetes d'una llengua, a més de donar a l'especialista una idea de com funciona aquesta llengua en el seu vessant lèxic, pot reflectir també una manera d'entendre el món, o una manera de simular com els parlants tenen els coneixements lèxics emmagatzemats a la ment, serveixen també per fixar unes determinades formes lèxiques de referència o per delimitar el vocabulari que un programa informàtic és capaç de manipular, entendre i generar. Vet aquí la multifuncionalitat dels diccionaris, i vet aquí la multicaracterització de les paraules.

Però en la renovació de la lexicografia (o millor dit, en la seva reconceptualització) hi han pesat també, al costat de l'evolució del pensament lingüístic, l'aparició de les tecnologies de la comunicació i la informació. Fer avui dia un diccionari requereix una racionalització tecnològica que permeti obtenir molts més resultats que no s'obtenien abans d'un fitxer de paperetes, per ben concebudes i sistemàtiques que fossin. La possibilitat d'extreure dels textos les paraules més usuals, la possibilitat de definir-les a partir dels seus usos (i no inspirant-se en altres diccionaris), la possibilitat d'il·lustrar el seu funcionament amb exemples reals, de delimitar la seva categorització a partir de materials fiables, de controlar les remissions, de verificar que totes les unitats que s'usen en un diccionari són entrades d'aquest diccionari; en suma i encara més enllà, la possibilitat que d'uns materials ben constituïts, ben organitzats, ben il·lustrats, se'n puguin extreure molts diccionaris diferents, dóna a l'activitat lexicogràfica una volada impressionant.

La llengua catalana participa sense cap mena de dubte d'aquesta evolució. Fins i tot diria que és als primers llocs en uns determinats aspectes. El volum que aquí presentem pretén donar una visió de conjunt de la lexicografia catalana avui, sense perdre de vista el marc general en què s'insereix.

Amb aquest propòsit hem dividit aquesta obra en tres parts. La primera part presenta algunes qüestions generals sobre els diccionaris, la seva teoria (T. Badia), les relacions que s'estableixen entre els diccionaris i la varietat funcional del llenguatge (Ll. Payrató), entre els diccionaris i els valors culturals (D. Comas i J. Pujadas), entre els diccionaris i l'aprenentatge (M. P. Battaner), entre els diccionaris i la intel·ligència artificial (R. Cerdà). Aquesta primera part es tanca amb una reflexió d'E. Pascual sobre la professió mateixa, feta des d'una llarga experiència de lexicògraf.

La segona part és una recopilació de treballs sobre la lexicografia catalana, que s'inicia amb una panoràmica general (M. T. Cabré), amb una presentació de conjunt de la lexicografia balear (J. Corbera), valenciana (J. Colomina) i algueresa (J. Corbera); i amb una síntesi de l'estat actual de la lexicografia bilingüe (J. Bruguera), i de la terminologia, entesa com a lexicografia especialitzada (C. Duarte). S'inclou a continuació la presentació de dos projectes d'importància rellevant per a la llengua catalana: el *Nou Diccionari Normatiu de la Llengua Catalana* i el *Corpus Textual del Català Contemporani*, ambdós projectes de l'Institut d'Estudis Catalans. Per cloure aquest apartat,

es presenten articles sobre aspectes específics dels diccionaris, centrats en preocupacions i problemes reals: la connexió dels diccionaris i la normativa (J. Solà), la relació dels diccionaris amb la correcció (M. Lorente i C. Tebé), i alguns problemes a l'entorn de la definició lexicogràfica (V. Alsina, Ll. Sol i J. Soler).

La darrera part d'aquest monogràfic inclou tres entrevistes amb especialistes de primera línia sobre aspectes diferents de la lexicografia: la professió (A. Rey), la formació (D. Corbin i P. Corbin) i la necessitat de disposar de corpus per a l'elaboració de diccionaris (J. Sinclair).

En conjunt aquest volum dóna una idea general de la lexicografia que esperem que serà útil com a informació i com a reflexió en general, i que serà estimulante per tal com mostra que la lexicografia catalana desperta un interès important i té avui dia un grau de vitalitat envejable. Aquest ha estat el nostre propòsit des de l'inici de la concepció d'aquest volum de la revista *Caplletra*.*

M. TERESA CABRÉ CASTELLVÍ
Barcelona, gener de 1994

* Vull agrair de cor a Rosa Estopà l'ajut que m'ha prestat en la confecció d'aquest volum. Sense la seva valuosa participació, aquest monogràfic hauria trigat molt més temps a aparèixer.